

De Opzichter F.K. Manupassa is op <sup>in</sup> Mei <sup>naar</sup> het werk vertrokken en woont te Rantjahajam, 4 KM. van Pameungpeuk. Voor eene goede samenwerking zoowel met rapporteur als met den Administrateur van Miramare-West is het noodig, dat de woning telefonisch wordt aangesloten; hiermede zyn Gedelegeerden eerst na de bespreking op 16 Juni accoord gegaan. Eind Juni was de woning nog niet telefonisch aangesloten.

De werkbaas B. van der Laan is begin Mei op het werk gekomen en heeft  $\longleftrightarrow$  de woning aan de Tjibabaloekan betrokken.

In begin Juni is de werkbaas Tan te Tjidjeroek aangekomen. Aangezien Gedelegeerden accoord zyn gegaan met het voorstel van den Administrateur van Miramare-West, dat de laatste zou zorgen voor den aanleg van het wegdeel Tjibabaloekan-Pasir Oentjal, opdat het technisch personeel zyn aandacht geheel zou kunnen wyden aan den weg-aanleg Tjisangiri-Tjibabaloekan, is de werkbaas Tan overcompleet geworden en zal hy in Juli vertrekken.

1o Brug Tjibabaloekan.

a. Linker landhoofd. Het nieuwe Conord pomp-aggregaat met een centrifugaal-pomp van  $\emptyset$  4" is hier opgesteld. De capaciteit is 50 M<sup>3</sup> per uur by 10 M. manometrische opvoerhoogte. Evenwel is gebleken, dat deze capaciteit onvoldoende is om de put droog te malen, niettegenstaande de geringe regenval en de lage waterstanden in de rivier in verslagmaand. Getracht is de wateraandrang in de put te verminderen door het plaatsen van goenie-zakken gevuld met zanderige klei. Na bespreking met Gedelegeerden zyn deze accoord gegaan met myn voorstel voor deze put een motorpomp-aggregaat met centrifugaal-pomp van  $\emptyset$  6" te bestellen, welke eene capaciteit heeft van 100 M<sup>3</sup> per uur by eene manometrische opvoerhoogte van 10 M. Deze pomp is by de Maatschappy t.v.d.z. Ruhaak & Co besteld op 19 Juni; de levering te Soerabaia zal plaats hebben ééne week na bestelling. Einde verslagmaand is dit pomp-aggregaat nog niet te Garoet aangekomen. Maatregelen getroffen om dit pomp-aggregaat met zuig- en persleidingen zoo spoedig mogelyk

naar de bouwplaats op te voeren. Niettegenstaande alle moeite blijft de geleende motorpomp dienst weigeren. In de 2e helft van verslagmaand zyn de zakken aan 3 zyden van de put aangebracht.

b. Pyler. Aangezien ook door de hulp van de Administrateurs meerdere koelies aan de Tjibabaloekan kwamen werken, is begonnen aan de afdamming voor den pyler. De benoedigde grond wordt geleverd uit de fundeeringsput op den rechter oever.

c. Rechter landhoofd. Begonnen met de ontgraving van dit landhoofd.

d. Yzeren vakwerkbrug. De resteerende knooppunten benevens de kisten aan de loods by de Tjibalengbeng begonnen op te voeren. Aangezien de nieuwe koelieloods by de Tjibabaloekan gereed is gekomen, is de oude koelieloods ontruimd en ingericht als berg- en verflooods voor het yzerwerk.

e. Liggerbrug. Het klein yzerwerk is naar Pameungpeuk vervoerd. De mallejan is gereed gekomen; hiermede zyn de 10 M. lange liggers vervoerd naar de Tjibalengbeng voor f 61.--.

Voor de brug Tjibabaloekan is in verslagmaand ingekocht 25 M<sup>3</sup> roode cement en 15 M<sup>3</sup> kalk. De kalk wordt tegen f 15.-- per M<sup>3</sup> geleverd in de materialenloods Tjibabaloekan. In de 2e helft van verslagmaand werkten er dagelyks gemiddeld 55 man by de brug. In verslagmaand is voor deze brug uitbetaald f 1743.19  
f 1564.47.

2o Brug Tjimerak.

a. Linker landhoofd. De fundeering van het voorblok is gegraven tot + 16.45 M (zie de ontwerp-teekening). Op 0.75 M na is men op diepte; de grond bestaat uit grof zand en is erg doorlaatbaar. De fundeering van het achterblok reikt tot + 16.72 M. en moet volgens het ontwerp nog 0.62 M. dieper ontgraven worden; de grond bestaat uit een zanderige blauwe klei.

Met 2 handpompen was de put niet droog te krygen. Verzocht is aan Gedelegeerden om het bedrag van f 2000.-- voor aanschaffing van een motorpomp met f 1100.-- te mogen overschryden en ook voor deze brug een Conord-motorpomp-aggregaat van 4" te mogen aanschaffen. In deze put moet by ge-

brek aan een krachtige pomp het graafwerk worden gestaakt. De handpompén overgebracht naar de fundeeringsput op den rechter oever, en maatregelen getroffen om het motor-pomp-aggregaat van de Tjibabaloekan hierheen over te brengen.

b. Rechter Landhoofd. In de 2e helft van verslagmaand is aangevangen met het leggen van een kistdam en met de ontgraving van dit landhoofd. De handpompén kunnen deze put zoodanig droog houden, dat de put ontgraven kan worden. De ontgraving van het voorblok reikt tot + 17.02 M.; de bodem bestaat uit tjadas, welke met ~~de~~ pikhouweel uitgebikt moet worden. Onder het achterblok stuit men op + 18.43 M. op goede tjadas, zoodat de fundeering van dit blok 1.43 M. hooger zal komen dan geprojecteerd. Vermoedelyk zal in Juli a.s. begonnen worden met het opmetselen van dit landhoofd.

c. Yzeren vakwerkbrug. Van het yzerwerk is in verslagmaand ± 17.3 ton vervoerd naar de bouwplaats voor een bedrag van f 209.25. In verslagmaand is voor deze brug ingekocht  $\frac{1}{2}$  M<sup>3</sup> roode cement à f 5.- per M<sup>3</sup> en 15 M<sup>3</sup> kalk à f 20.- per M<sup>3</sup>. Verder zyn opgevoerd 22 vaten portland cement, welke gebruikt zyn voor de betonbuisduikers K.W. No.2 t/m K.W. No.10. In de 2e helft van verslagmaand hebben hier dagelyks gemiddeld 35 koelies gewerkt. Aan loonen en materialen enz. is in verslagmaand voor deze brug f 1409.91<sup>5</sup> uitgegeven.

30 Weg Pameungpeuk-Tjibaregbeg. (Tjisangiri).

De nota van toelichting is gereed gekomen; een extract is aan Gedelegeerden gezonden ter kennisneming. Van den Inspecteur vernomen, dat de Administrateur van Lendra-Estates te kennen heeft gegeven voor de verbetering van dezen weg eene ruime bydrage te willen geven. Begin Juli zal hierover te Tjilauteureun vergaderd worden. Daarna zal het ontwerp worden ingediend by den Regentschapsraad van Garoet.

40 Weg Pameungpeuk-Tjisangiri. (plan f 80.000.-)

De as van de omlegging tusschen de Tjibaregbeg en de Tjisangiri is in Mei

jl. niet door den opnemer Lentze uitgezet, Deze persoon is daarom met in- gang van 1 Juli jl. ontslagen. De as zal door één van de Inl.opnemers wor- den uitgezet. In Mei jl. zyn de ontwerpen van de bruggen Tjibalengbeng, Tjidjantaké, en Tjidjambé, 3 M.tusschen de leuningen gereed gekomen en aan de Directie aangeboden; in verslagmaand zyn de begrootingen van deze brug- gen by Gedelegeerden ingediend, benevens de omgewerkte ontwerpen van de bruggen Tjibera, Tjitjeleng, en Tjibaregbeg, 3 M.tusschen de leuningen. De begrootingen van deze bruggen zyn nagerekend en worden overgetikt. On- der handen zyn de ontwerpen van de bruggen Tjiawi en Tjipeutjang. De ont- werpen van de bruggen Tjipaäs en Tjibarengkok als bruggen met doorgaande liggers (de laatste 2 bruggen van dit plan) moeten berekend worden. De opritten op den linker oever van de Tjikaso en van de Tjiawi zyn een weinig verbeterd voor het transport met de vrachtauto.

5o Onderhoud Regentschapsweg Pameungpeuk-Tjibaregbeg.

Een bedrag van f 60.- is in Mei jl. betaald voor het vernieuwen van het bamboe-dek van de bestaande bruggen Tjidjantaké en Tjidjambé. Tusschen de Tjibera en de Tjitjeleng is het bamboe-dek van één van de noodbruggen ver- nieuwd. Tengevolge van het dichtslaan van de monding van de Tjibera stygt de waterstand in deze rivier, zoodat de toegangsweg tot bovengenoemde noodbrug onder water staat.

Een gering bedrag is uitgegeven voor het verbeteren van de opritten op den linkeroever van de Tjikaso en van de Tjiawi. (zie hierboven onder 4o).

6o Weg Tjisangiri-Pasir Oentjal.

Voor de K.W.No.2 en No.3 worden de betonbuizen gevormd. Gevormd zyn de be- tonbuizen voor K.W. No.4, No.5 en No.8. Onder handen zyn de betonbuisdwi- kers K.W.No.6, No.7, No.9 en No.10.

Aan de ophooging van den weg K.M.0 <sup>+590</sup> - K.M.1 <sup>+340</sup> werkten op het einde van verslagmaand 35 grondverzetters. Gereed is gekomen in verslagmaand de op- hooging over een afstand van 120 M weg. Voorbereidende maatregelen getroffen voor het vormen van de betonbuizen voor K.W.No.13, No. 15, No.16 en No.17.

De ontwerpen voor de duikers K.W. No.19 en No.20 zyn onder handen; terwyl in kaart zyn gebracht de opnamen van de K.W. No.1, K.W. No.14, K.W.No.18 en K.W.No.24.

De roode cement-oven by K.M.II <sup>+800</sup> is voor de 2e keer gebrand. By K.M.IV <sup>+700</sup> is kalk gebrand; na de 1ste branding is 30 M<sup>3</sup> kalk geleverd. De kalksteen voor de 2e branding wordt aangevoerd. In verslagmaand zyn gereed gekomen de betonbuisduikers K.W.No.30 en No.31. Onder handen zyn de betonbuisduikers K.W.No.32 en No.33.

De steunmuur by K.M.IV <sup>+800</sup> is gereed gekomen; de laatste steunmuur in het wegdeel langs de Tjibabaloekan.

In verslagmaand is de onderlaag over een afstand van 240 M' ingekocht; voor de bovenlaag is steenslag ingekocht voor 340 M' weg.

Onder het werkvolk heerscht veel malaria.

In de 2e helft van verslagmaand is aan dezen weg-aanleg uitgegeven een bedrag van f f <sup>1561.87</sup> 2026.98.

7o de weg Tjisangiri-Pasir Oentjal wordt <sup>in verslagmaand niet</sup> ~~geroeld~~ onderhouden.

8o het ontwerp van de brug Tjipangisikan in Miramare-Oost is nog niet gereed gekomen. Op het einde van verslagmaand zyn de knoopplaten en bouten door het Technisch Bureau & Machinefabriek "L. Gout" te Bandoeng geleverd.

9o Van de Gedelegeerden nog niets vernomen betreffende de woning van den Administrateur van Miramare-Oost te Tjimadang.

10o Het bouwen van een ziekenzaal te Tjidjeroek is afhankelyk gesteld van de plannen tot het oprichten van een centraal-hospitaal in Zuid-Garoet, welke plannen binnenkort in eene byeenkomst van belanghebbenden ter sprake gebracht zullen worden.

11o De meetbrieven van de Goenoeng Santj<sup>a</sup>ng-perceelen zyn van Gedelegeerden ontvangen; aan de overzichtskaart is door den opnemer Lentze niet gewerkt, omdat hy de meetbrieven niet had. Deze lagen in de kaartenkast binnen zyn bereik. (zie ook hierover onder 4o).

12o Wegens de werkzaamheden hiervoor genoemd onder 1o, 2o, 3o, 4o, en 6o en

tengevolge van myne reis naar Soekamadé en Bandi Alit is het ontwerp van de houten brug over Tjipangisikan in Miramare-West in verslagmaand blijven liggen.

13o De uitbreiding van het Directie-gebouw te Tjidjeroek is voor een bedrag van f. — uitbesteed, exclusief de deuren en ramen, de pannen, het metselen van de nok en het hang- en sluitwerk. Vaste waschtafels zyn ingekocht en te Tjidjeroek ontvangen. Vermoedelyk kan in Juli a.s. worden begonnen met het opzetten van de spanten.

14o Begonnen aan het ontwerp van een keuken, een badkamer, en W.C. by de Administrateurswoning te Tjidjeroek. De materialen worden verzameld.

15o Vernomen, dat de deskundige voorlichting van den Dienst van Volksgezondheid betreffende winning en eventueele zuivering van het water voor de verschillende emplacementen te Miramare ± f 450.- zal kosten en dat Gedelegeerden, Inspecteur en Administrateur dat te hoog vinden. Ondergeteekende zal zich verder niet met deze aangelegenheid bemoeien, aangezien hy zich met bovenvermeld besluit niet kan vereenigen.

16o Een verslag van den weg-aanleg Soekamadé-Permisibaai is ingediend; het verslag van Bandi Alit wacht op het gereed komen van eene kaart, aangevende het tracée van de weg-verbetering Bandi Alit-Tjoerahnangka, waaraan gewerkt wordt.

Miramare, 7 Juli 1930.

V.O.

van 1 t/m 15 Juni 1930.

-0-

- 1 Juni. 's Morgens te paard van Bandi Alit vertrokken naar Tjoerahn<sup>a</sup>ngka; van hier met een taxi naar Djember. De afdrukken van de foto's van den weg-aanleg Soekamadé-Permisan-baai voor het verslag gehaald.
- 2 Juni. Met een taxi vertrokken over Probolinggo en B<sup>e</sup>ntar naar Poerwodadi; de kalkbrander van B<sup>e</sup>ntar maakte vele bezwaren tegen het gaan naar Soekamadé en stelde zeer hoge eischen, zoodat besloten werd naar een ander persoon om te zien.
- 3 Juni. Het verslag van Soekamadé wordt overgetikt; begonnen aan dat van Bandi Alit. Met Gedelegeerden telefonisch afgesproken, den 5en dezer eene bespreking te Soerabaia te houden.
- 4 Juni. Het verslag van Soekamadé is overgetikt. Gewerkt aan dat van Bandi Alit.
- 5 Juni. Bespreking met Gedelegeerden betreffende Soekamadé en Bandi Alit. De weg-aanleg Soekamadé-Permisanbaai is goed opgeschoten. Het verslag met 11 foto's ( in drievoud) overhandigd. Het zal uitgetikt worden in meerdere exemplaren en zou ik den 7en terugkomen om deze exemplaren te teekenen. Gedelegeerden zyn accoord gegaan met:
- 1<sub>o</sub> het salaris van den uitvoerder, Opzichter Robert, te brengen op f 300.- 's maands met ingang van 1 Juli a.s.
- 2<sub>o</sub> een werkbaas aan hem toe te voegen aangezien de werkzaamheden binnenkort zullen toenemen, wanneer aangevangen wordt met den bouw van de kunstwerken.
- 3<sub>o</sub> de proef met het branden van kalk te herhalen doch nu op verzoek van den uitvoerder by H.M.134. Indien deze proef slaagt, zal de heer Robert eene gratificatie van f 100.- ontvangen.
- 4<sub>o</sub> met het stopzetten van het grondverzet tusschen H.M.139 en H.M.150 waaraan men kortgeleden was begonnen. Van H.M. 139 zal een nieuw tracee naar de Permisan-baai door Opzichter Robert worden uitge-

zet en wanneer dit op geen groote terreinhindernissen stuit, hierlangs een paardepad laten aanleggen, ten einde zoo spoedig mogelijk transport met pikolpaarden <sup>te kunnen transporteeren,</sup> mogelijk te maken. (Voor de verdere voordeelen van dit tracee wordt korthedshalve naar het verslag verwezen.

50 over te gaan tot aankoop van een paar assen met houten wielen om een begin te maken met het as-transport, waar dit op den weg mogelijk is.

60 betonbuis-vormen van yzer te laten maken ter vervanging van de aangemaakte houten mallen.

Het aanbrengen van verbeteringen in het paardenpad Radjegwesi-Soekamadé, waarvoor  $\pm$  f 3000.- wordt noodig geacht, vinden Gedelegeerden minder urgent, omdat dit pad later zal vervallen en het in den komende drogen tyd beter zal worden. Administrateur en ondergeteekende achten dit pad in den bestaanden toestand minder geschikt voor het transport van het yzerwerk voor de koelie-pondoks, omdat het pad op vele plaatsen niet breed genoeg is en omdat de bochten te scherp zyn.

Toegegeven wordt, dat van een contrôle op het grondverzet tot dusver weinig is terecht gekomen, omdat het meetwerk achter is gebleven. De opgenomen dwarsprofielen van den weg zullen noodig en nuttig blyken, wanneer de weg verbreed zal worden. De uitvoerder heeft onnoodig veel werk gehad door het ontbreken van de staat van grondverzet, vooral in dit geval, waar het grondverzet zwaar en dus kostbaar is geweest. Indien de plaats van het fabriekterrein vaststaat, zal door een van myne opnemers een tracee worden uitgezet voor den aanvoer van water voor de koffie- en rubber-bereiding uit de kali Soekamadé. In het verslag ben ik op dit ontwerp dieper ingegaan.

Wat Bandi Alit betreft, heb ik het tracee van Ingenieur Bäumer voor den weg-aanleg Kota Blater-Bandi Alit niet kunnen inspecteeren, om-



- dat het volgens den geëmployeerde Wattimena onbegaanbaar is. De noodbruggen ontbreken op vele plaatsen en het pad moet in het rotsachtig terrein onbegaanbaar zyn. Waarom door Ingenieur Bäumer geen tracee is gezocht in aansluiting met den bestaanden weg Kota Blater-Tjoerahngka, kon ik niet te weten komen. Het zadel, waardoor het bestaande voetpad Tjoerahngka-Bandi Alit loopt, lykt my zeer goed aan te houden; de afstand van een tracee onder 1/20 naar Tjoerahngka zal  $\pm$  8 K.M. lang worden en indien er geen groote terreinhinderissen wordt <sup>in aangebruffen</sup> geschooten, zal voor  $\pm$  f 40.000.- een weg voor auto-transport aangelegd kunnen worden 3 M. breed en met tydelyke kunstwerken. De afdaling van het zadel in de richting Bandi Alit zal eveneens mogelyk zyn; het bestaande voetpad is volgens den Administrateur 4 K.M. lang; de gemiddelde helling dus 1/10. Gedelegeerden verzochten my het tracee van het zadel naar Tjoerahngka te willen laten uitzetten. Wellicht is de heer Ingenluyf te Malang, die voor de heeren Tiedeman & van Kerchem in het Loemadjangsche een weg heeft aangelegd, geschikt en genegen dit tracee te zoeken. Daarna zal het tracee naar de baai worden uitgezet. Aangezien een gedeelte van het terrein is ontgonnen, zal het tracee van Ingenieur Bäumer verlegd worden om op de weglengte te bezuinigen. Mededeeling gedaan van de aanwyzingen, den Administrateur gegeven, om zyne woning muskieten-vry te maken; hetgeen de wensch van de Diréctie is.
- 11 Juni. By de firma Ruhaak geïnformeerd naar de levering van de leiding voor het pomp-aggregaat aan Miramare geleverd; zuig- en persleiding zyn in Mei verzonden naar Garoet.
- 12 Juni. 's Middags terug naar Poerwodadi.
- 6 Juni. Naar Malang gegaan en den heer Ingenluyf opgezocht; deze was naar Banjoewangi gegaan.
- 7 Juni. Naar Soerabaia en het verslag gecollationeerd. Aan Ducroo & Brauns prysopgave gevraagd van yzeren betonbuisvormen. 's Middags te Se-

- pandjang de pannenbakker opgezocht. Deze verklaarde niet genegen te zyn naar Soekamadé te gaan. Getracht zal worden een persoon uit Sokka te krygen; doorgereden naar Malang.
- 8 Juni. 1ste Pinksterdag; vry-af genomen.
- 9 Juni. 's Morgens een onderhoud gehad met den heer Ingenluyf, die mededeelde, dat zyne oogen een beletsel zyn het meet- en karteerwerk te verrichten. Wel stelde hy zich beschikbaar voor de uitvoering, doch niet op dezelfde voorwaarden als by den weg-aanleg in het Loemadjangsche, waar hy een salaris van f 400.- 's maands heeft gehad. Waar Opzichter Manupassa op dat salaris werkzaam is gesteld aan den weg naar Miramare en waar Opzichter Robert op f 275.- 's maands de weg-aanleg te Soekamadé leidt, vermoed ik, dat voor f 400.- 's maands een deskundige voor den aanleg gevonden zal kunnen worden. Volgens inlichtingen heeft de heer Ingenluyf geen technische opleiding genoten!
- 10 Juni. De heer Ingenluyf weer te woord gestaan. Hy kende eenige opnemers en stelde voor hem het meetwerk op te dragen; hy zou dan zorgen voor het personeel, dat door zyne bemiddeling aangesteld zou worden. Ik achtte het beter niet op dit aanbod in te gaan; de opnemers zyn my onbekend en waar de heer Ingenluyf m.i. niet op de hoogte blykt van de werkzaamheden, acht ik het minder gewenscht dergelyk werk aan zyne zorgen toe te vertrouwen. 's Middags met een taxi naar Soerabaia vertrokken.
- 11 Juni. 's Morgens met de eendaagsche tot Djocja gereisd. 's Avonds gewerkt aan het dagboek van 1 t/m 15 Juni.
- 12 Juni. Moeite gedaan voor een opnemer en een werkbaas voor Bandi Alit en voor den weg-aanleg Soekamadé-Permisanbaai. 's Middags vertrokken naar Garoet.
- 13 Juni. De Inspecteur en de Administrateur van Miramare-West gesproken en geïnformeerd naar de werkzaamheden aan de weg Tjisangiri-Pasir Oent-Administrateur van Miramare-West heeft verzocht om toezending van

jal en vernomen, dat deze weinig zyn opgeschoten. De Administrateur stelde voor te zorgen voor het wegdeel Tjibabaloekan-Pasir Oentjal, zoodat de technici hunne krachten kunnen concentreeren op het wegdeel Tjisangiri-Tjibabaloekan met de bruggen Tjimerak en Tjibabaloekan, waartegen mynerzyds principiëel geen bezwaren bestaan. Verder besprak de Administrateur de mogelykheid om met geringe kosten de weg Pameungpeuk-Tjibaregbeg in zoo'n staat te brengen, dat de opvoer van materialen en levensmiddelen met een Fordje zou kunnen plaats vinden. Myne meening is, dat noodbruggen over de verschillende rivieren niet kostbaar zullen zyn doch het groote nadeel hebben van het wegslaan by bandjir. Wanneer één noodbrug wegslaat is de doorgaande verbinding verbroken. Worden werken van meer permanente constructie gemaakt o.m. houten bruggen en lage dammen, dan zullen de kosten te genvallen. Het plan van de wegverbetering volgens de eischen van den Provincialen Waterstaat is byna gereed en kan spoedig worden ingediend; aan het plan van f 80.000.- wordt gewerkt; de ontwerpen van 3 bruggen <sup>zijn</sup> ~~is~~ Gedelegeerden aangeboden by dezerzydsch schryven dd. 13 Mei jl. No. 85. Nu zou men een 3e plan willen opmaken, dat wel goedkooper is dan het plan van f 80.000 doch beslist minder zekerheid voor eene doorgaande verbinding met Pameungpeuk biedt. De Inspecteur deelde mede vernomen te hebben, dat voor de wegverbetering Pameungpeuk-Tjibaregbeg (Tjisangiri) subsidie verleend zal worden en dat Gedelegeerden (Hr. Halbertsma) Maandag 16 dezer naar Miramare zullen gaan. Met den Administrateur afgesproken, dat ik den 15en te Miramare zal komen en dat hy opzichter Manupassa zal verzoeken my vanuit Pameungpeuk op te bellen. Op kantoor het werk nagezien en verder geregeld. Opnemer Lentze zal eind Juni vertrekken, omdat hy de door my verstrekte opdracht nl. het uitzetten van de weg-as tusschen de Tjibaregbeg en de Tjisangiri, niet heeft uitgevoerd, aangezien hy den Administrateur van Miramare-West heeft verzocht om toezending van

werkvoorschot en daarop heeft gewacht. Het voorstel van Opzichter Manupassa hem een bon voor dit voorschot mede te geven, wilde Lentze niet accepteren. Aan het verkleinen van de calques van de Goenoeng Santjang perceelen heeft Lentze evenmin gewerkt, omdat die calques door Opzichter Manupassa waren opgeborgen n.b. in de kaarten-kast waar alle teekeningen hooren. Lentze heeft in myne afwezigheid niets uitgevoerd en is het beter hem te ontslaan.

Correspondentie verricht en het dagboek van 16 t/m 30 April 1930 nagekeken. Vernomen, dat de opnemer Soenandar ongesteld van Soekamadé is teruggekeerd.

's Middags Gedelegeerden opgebeld en drongen deze aan op spoedige indiening van het ontwerp van de wegverbetering Pameungpeuk-Tjibareg (Tjisangiri) volgens de eischen van den Provinciaalen Waterstaat. Opzichter Manupassa, die in Mei jl. naar Rantja Ajam is vertrokken, rapporteerde:

1<sup>o</sup> dat er op het werk weinig koelies zyn, omdat de padi gesneden wordt;

2<sup>o</sup> dat het transport van materialen per mansvracht om dezelfde reden stagneert;

3<sup>o</sup> dat de Heer van den Berg met zyne vrachtauto het yzerwerk van de Tjimerak en portland cement naar de loods aan de Tjibalengbeng heeft opgevoerd;

4<sup>o</sup> dat begonnen is met de ontgraving van het linker landhoofd van de brug Tjimerak.

5<sup>o</sup> dat de nieuwe motorpomp in de fundeeringsput van het linker landhoofd aan de Tjibabaloekan is opgesteld, doch dat de aandrang van kwelwater zoo sterk is, dat deze 4" pomp niet in staat blykt de put droog te malen. Goenie-zakken zyn besteld om met zandzakken de water-aandrang tegen te gaan.

6<sup>o</sup> dat de mandoer Asdjan ziek naar Garoet is gegaan.

Opzichter Manupassa verzocht om den 15en op my te willen wachten om samen langs den weg te gaan.

14 Juni. Soenandar is op de terugreis van Soekamadé gewond aan de hals door een bamboe. Hy vertelde, dat hy voor den Administrateur van Soekamadé een deel van de kali Soekamadé heeft moeten opnemen, nadat hy gereed is gekomen met het lengte-profiel van de weg H.M.0-H.M.59. De ontwerpteekeningen van de bruggen Tjibera, Tjitjeleng en Tjibareg-beg (plan van f 80.000.-) met de begrotingen van kosten zyn gereed gekomen; de laatsten moeten nog door my worden nagerekend. Het dagboek van 16 t/m 30 April jl. laten tikken. In het lengte-profiel van den weg Tjibabaloekan-Pasir Oentjal, vormende één der bylagen van het dagboek van 16 t/m 30 April 1930, de zwaarste hellingen laten inschryven. Een opnemer-teekenaar voorloopig te werk gesteld aan de kaart van Bandi Alit.

15 Juni. Met een taxi vertrokken over Pameuhgpeuk naar de Tjikawoeng. Te Rantja-Ajam Opzichter Manupassa getroffen; de door hem ingehuurde woning is muskieten-vry gemaakt. Ter wille van het transport met de vrachtauto heeft hy de opritten op den linkeroever van de Tjikaso en van de Tjiawi een weinig verbeterd. By de loods aan de Tjibaleng-beng lag het yzerwerk van de brug Tjimerak; in de loods vele vaten portland cement (merk Asahi, terwyl besteld is Asano portland cement). Van Asahi portland cement weet ik niets. De Tjibera moest bovenstrooms worden doorwaad; aangezien het punt, ~~aangezien het punt~~ waar de bestaande weg deze rivier passeert te diep moet geworden zyn. Aan de ophooging K.M.0 <sup>+590</sup> - K.M.I <sup>+340</sup> waren een 6-tal koelies bezig met grondverzet. Na de betaling in begin Juni zyn de ploegen naar huis gegaan; de nieuwe ploegen zyn nog niet gekomen. Voor de K.W. No. 10, No. 9 en No. 7 (zie het lengte-profiel van den weg Tjisangiri-Tjibabaloekan behoorende by myn dagboek van 16 t/m 28 Februari jl.) zyn de buizen gevormd. Wegens gebrek aan portland-

cement aan de Tjimerak is het vormen van de buizen voor de K.W.No.4, No. 5, No. 6 en No.8 stopgezet. Wel is men begonnen met het graven van de fundeering voor K.W. No. 10. De oven voor roode cement aan de Tjimerak is voor de 2e keer gestookt. De 1ste branding heeft 54 M<sup>3</sup> roode cement opgeleverd; hiervan is een <sup>groot</sup> klein deel gebruikt voor het vormen van bovengenoemde buizen; de rest ligt in de loods by de Tjimerak. Het landhoofd op den linkeroever is uitgezet; met het ontgraven van de put is men begin Juni jl. begonnen en gevorderd tot + 19.25 M. (zie de project-teekening). Men zal nog 2.50 M. dieper moeten graven. Aan de rivierzyde is een kistdam gemaakt. Eén van de twee geleende irrigatie-pompen is opgesteld; deze hield de put droog; de grond bestaat uit zachte blauwe klei. In de put komen boomstammen voor; eene aanwyzing, dat de put in een oude rivierbedding is gelegen. De koelies bewonen voorloopig de materialen-loods; aan de overzyde van den weg is men bezig een koelieloods te bouwen. Daarnaast is eene woning opgezet voor den metselaarsbaas Saptai. Aan de Tjimerak lagen 2 vaten portland cement, hetgeen onvoldoende is om eventueel te kunnen fundeeren. Voor de kleine kunstwerken tusschen de Tjimerak en K.W. No. 18 zyn materiaal-loodsjes gebouwd. By K.M. 2 <sup>+ 850</sup> is een oven voor roode cement gebouwd; de 1ste branding is gelukt en was de aannemer met leveren begonnen. By K.M.4 <sup>+700</sup> heeft de Chineesche aannemer van kalk maatregelen getroffen om den 16en met branden te beginnen. De kalk zal tegen f 15.- per M<sup>3</sup> geleverd worden aan de loods Tjibabaloekan; voor levering in de loods Tjimerak zal f 20.- per M<sup>3</sup> worden betaald. <sup>dat by voor</sup> De betonbuisduikers K.W. No.30 en 31 zyn gereed gekomen; met K.W. No. 32 was men bezig. In de put op den linkeroever van de Tjibabaloekan werd niet gewerkt in afwachting van de ontvangst van de bestelde goenie-zakken. De nieuwe motorpomp "Conord" was opgesteld, doch kon volgens den werk-

baas de put niet droog krygen. Afgesproken om morgen-ochtend vroeg met pompen te beginnen en er op gewezen, dat de pomp wel 1 M. lager gesteld kan worden, waardoor de capaciteit van de pomp zeker zal toenemen. De koelies (niet veel) waren bezig aan de nieuwe koelieloods naast de woning van den werkbaas. De bestaande koelieloods zal gebruikt worden om het yzerwerk van de vakwerkbrug af te krabben en opnieuw te verven. De werkbaas-woning is betrokken; een klamboe-kamer is aangebracht. In de koelieloods eenige zieken. (malaria). Volgens de werkbaas is het dagloon van de koelies te laag. Echter deel ik deze meening niet. De geringe opkomst van dagkoelies moet m.i. geweten worden aan de padi-snit op de sawah's; met f 0.10 per dag meer krygt men de menschen niet op het werk, zoolang de padi nog niet geborgen is. Waar de omliggende ondernemingen het werk in de tuinen stop zetten en door de slechte rubberprys de loonen noodwendig moeten drukken, lykt het my niet in het belang van het werk de loonen te verhoogen. Wanneer een goed dagloon wordt gegeven en wanneer er vlot wordt betaald, zullen de werkkrachten in de tegenwoordige omstandigheden wel naar den weg komen.

Met de auto naar Tjidjeroek. 's Avonds met den Administrateur besproken;

1<sup>o</sup> de regeling van de uitbetalingen;

2<sup>o</sup> de aanleg van den weg Pasir Oentjal-Tjibabaloekan;

3<sup>o</sup> de verbetering van den Regentschapsweg zoodanig, dat daarover met de auto gereden kan worden.

Van den Administrateur kreeg ik toezegging, dat hy voor de put van de Tjibabaloekan goenie-zakken zal afstaan, welke ik dan morgen naar het werk zal brengen.

De werkbaas Tan was sedert 1 Juni jl. aangesteld en geplaatst te Tjidjeroek.

Garoet, 1 Juli 1930.

V.O.